

YTT Eeva-Leena Vaahtio
elvaahtio@elisanet.fi
gsm 050 - 407 5730
www.eevaleenavaahtio.fi

Otty ry. 17.5.2011 Akava-talo

Työmarkkinaikä ei näy kasvoista eikä kalenterista

Ei ole tärkeää, että muistatte, mitä minä olen puhunut, vaan tärkeitä ovat teidän omat kysymyksenne ja oivalluksenne.

Jos kuitenkin jotain muistatte, muistakaa, että sama ikä ei tee ihmisistä samanlaisia.

Aloitetaan kuitenkin unohtamisesta

Unohda kaikki, mitä olet tähän asti kuullut iästä.
Unohda elämänkaari-metafora.
(fläpille kuvitelma ja todellisuus!)
Unohda ”ei tässä iässä enää” -puhe. Se ei pue sinua!
Ota tilalle ”minä voin, minä osaan” – puhe
Tarkastele koko ikäasiaa uusin silmin.

Lääketiede hallinnut liikaa ikäkeskustelua:
Rappeutumisteoriat
Stabiliteettiteoriat
Ikääntymisen kompensatioteoria

Mutta miksi iästä puhutaan nykyään niin paljon?

Iästä ja ikääntymisestä puhutaan nyt enemmän kuin koskaan.
Ikään on suhtauduttu eri tavoin eri aikakausina ja eri yhteiskunnissa.

Läntisessä kulttuurissa ei vastoin yleistä luuloa ole kunnioitettu iäkkäitä heidän ikänsä vuoksi.

Keski-ikä (osapuilleen 40 – 65 -vuotiaat) ei ole suomalaisessa yhteiskunnassa ollut aiemmin ongelma, siitä on tullut ongelma vasta kun siihen on liittynyt muita ongelmia (1990-luvun lamaa seurannut keski-ikäisten korkea työttömyys, ikärakenteen muutos).

Varttunut ikä on saanut viime aikoina pääosin kielteisiä merkityksiä.

lälle on keksitty kiertoilmauksia (esim. ikääntyvät ja ikääntyneet, aikuinen nainen, seniori).

Ikääntyminen on myös rahalähde ja siihen liitetään paljon hömppää.

Työelämän ikäkeskustelu nyt januskasvoista: puhutaan työurien pidentämisestä, mutta työnnetään varttuneita ulos.

län perusteella syrjiminen on kiellettyä monessakin eri laissa.

Toisaalta yhteiskunnan instituutiot viestivät, ettei iäkkäämmän ihmisen paikka enää olisi työelämässä: eläkeputki, osa-aikaeläke, uupumis- ja työssäjaksamisretoriikka.

Ageismi

Ageismi on ikään liittyviä perusteettomia ennakkoluuloja. Kohteena voivat olla myös nuoret.

Erityisiä rasteja, joissa ageismia voi ilmetä: rekrytointi, irtisanomiset

On myös positiivista ageismia: ”ylistämällä alistetut”. Eivät kaikki vanhat ole viisaita hiljaisen tiedon kantajia.

Älä suostu dinosaurukseksi!

Säälinsekaista ageismia: työnantajat ja työhallinnon virkamiehet.

”Ikääntyvien” kohteleva omana ryhmänään on ageismia.

Institutionaalinen ageismi on instituutioiden sisään rakennettua ja siksi huomaamattomaa:

eläkeikä

kieli, (ikärakenne ”vinoutunut”)

tilastot (työikäinen, parhaassa työiässä olevat”

media: otsikot lehdissä

sadut

huumori

Valikoitua tietoa päättäjille: geriatri ym.

Huoltosuhde – vain ruma sana.

”Vanhojen” syyllistäminen

Jo liika iästä puhuminen on ageismia- sähköpostiviestit

Mielipidekirjoitukset seuraavat mielipidejohtajia

Huomaa omat ikälukkoksi, ja kun näet niitä ympärilläsi, murra ne.
Tunnista omat ageistiset asenteesi

Ikä työssä

Työssä ikä ei ole yksityisasia, vaan työnantajalla on oikeus kysyä ikää.
Työnantajan tulee ottaa töitä järjestellessään huomioon mm. työntekijän terveydentila ja ikä.

Ikäjohtamismuoti taitaa jo olla ohi – onneksi.

Eri-ikäisiä ei saa kohdella jotenkin eri tavoin ikäryhminä – se olisi ageismia

Sen sijaan esimiehen tulee tunnistaa ikään liittyvät ennakkoluulot ja osattava välttää niitä omassa johtamistyössään.

Esimiehen tulee oikeasti tutustua henkilöstöönsä yksilöinä, jokaisen osaamiseen ja suorituskyykyyn.

Tiedätkö oman työmarkkinaikäsi?

Meillä on monta ikää

kronologinen

biologinen

sosiaalinen

persoonallinen (1 – 4) ja subjektiivinen.

Nämä kaikki iät ovat mukana työnantajan arvioinnissa henkilön soveltuvuudesta tiettyyn työtehtävään. Lisäksi vaikuttavat henkilön osaaminen, motivaatio, suorituskyyky, henkilökohtainen olemus, käytös, työkyky ja terveydentila ja muut persoonaan liittyvät ominaisuudet. Samoin vaikuttaa itse työtehtävä ja jopa paikkakunta. Työmarkkinaiässä on siis kyse kaikkien näiden tekijöiden sekä työmarkkinoiden suhteesta.

Sama henkilö voi eri tehtävään pyrkiessään saada erilaisen työmarkkinaiän. Ja kalenterin mukaan saman ikäiset voivat olla työmarkkinoilla täysin eri ikäisiä: toinen uraputkessa, toinen eläkeputkessa.

Kalenteri-ikä ei kerro enää, millainen joku ihminen on.

Kalenteri-ikä menettää ennustettavuuttaan koko ajan.

Niin esimiehen kuin työtoverienkin pitäisi koko ajan muistaa, että saman ikäiset eivät ole samanlaisia

Tämä vie pois pohjan iän mukaiselta lokeroinnilta ja eri-ikäisten erilaiselta kohtelulta.

Yksilöiden väliset erot ovat aina suuremmat kuin ikäryhmien väliset erot. Siksi josta tulee kohdella yksilönä, ei ikäryhmänsä edustajana.

Ota koko potentiaalisi käyttöön

Nyt kun tiedät oman työmarkkinaikäsi, on aika mennä eteenpäin ja ottaa koko potentiaali käyttöön.

Älä suostu ikäjohdettavaksi

- tapausesimerkkejä ”ikäjohtamisesta”
- pahimmillaan lisännyt ageismia työpaikoilla
- vaadi, että sinua kohdellaan yksilönä

Pyyhi työssäjaksaminen sanavarastostasi

Valitse ajatuksesi

- mielikuvat ja sisäinen puhe
-

Loista ja näy, vaatimattomuus ei kaunista.

Auta kaveriasi, ole rakentava, ehdota muita uralla eteenpäin, he ehdottavat vuorostaan sinua.

Kerro avoimesti uratoiveistasi.

Tartuta työnilosi muihin.

Ota haaste vastaan

Suurten ikäluokkien eläköityminen – valtava mahdollisuus 50 plus ikäisille.

Mutta on kilpailtava!

Kilpaileminen on kivaa, kunhan ei etene muiden kustannuksella

Päätä mitä haluat, ja anna palaa.

Päätä voittoa, maastoa et voi määrätä, mutta oman asenteesi voit

Tsemppaaminen vaatii uskallusta tarttua tilaisuuteen siteeraus

Lopuksi tältä paikalta:

”Jos alat ajatella olevasi alakynnessä, olet jo alakynnessä.”

”Jos tuijotat kauan kuiluun, kuilu alkaa tuijottaa sinua.

”Maailma antaa tietä sille, joka tietää, mihin on menossa.”

”Samalla tuulella toinen purjehtii länteen ja toinen itään.”

”Olet mukana suorassa lähetyksessä, astu esiin.”

Lisää ikäasioista mm.

Vahtio Eeva-Leena. 2006. Avaa ikälukot – vapaudu johtamaan. Edita.

Vahtio Eeva-Leena. 2008. Pärjää palaverissa! Edita.

Vahtio Eeva-Leena. 2010. Tsemppiä viisikymppiset! Tammi.

Tulossa:

Vahtio Eeva-Leena. 2011. Enemmän irti elämästä. Sisäinen puhe voimavaraksi. Tammi.

(ilmestyy syyskuussa 2011)